

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Т.В. Ткаченко

Постановка проблеми. Розповсюдження персональних комп'ютерів і бурхливий розвиток глобальних комп'ютерних комунікацій висуває нові вимоги до оволодіння професійними знаннями й уміннями фахівців, отже, і до освіти в цілому.

Слід зазначити, що в інформаційному суспільстві формується комплекс чинників, що зумовлюють необхідність постійного оновлення одержаної освіти, стає можливим використання якісно нових технологій навчання.

Одним із найважливіших завдань тут є навчання майбутніх фахівців умінню адаптуватися в умовах швидкої зміни поколінь техніки і технологій, умінню переглядати під час навчання свої професійні знання.

Для України характерна недостатньо могутня інформаційна інфраструктура та значна концентрація наукових та освітніх центрів. Це висуває актуальну проблему – одержання якісної професійної освіти. Розв'язати цю проблему можна за допомогою організації вичучкого дистанційного навчання (ДН).

Гнучке дистанційне навчання на основі телекомунікацій – це комплекс освітніх послуг, що надається курсантам (студентам) за допомогою спеціалізованого телекомунікаційного інформаційно-освітнього середовища, в основі якого лежить методологія, спрямована на індивідуальну роботу учнів (студентів) із спеціально структурованим навчальним матеріалом, з різним ступенем спілкування з віддаленими експертами і колегами [2, с. 170].

Аналіз попередніх досліджень. Глибока і всебічна наукова розробка становлення розвитку дистанційної освіти в Росії висвітлена в роботах таких учених, як В. Зінченко, В. Колмогоров, С. Полат, Г. Татарчук, С. Скібицький, А. Хуторський та ін. В Україні цією проблемою опікуються: Р. Гуревич, М. Жалдак, В. Кухаренко, С. Рибалко, М. Сиротенко, П. Стефаненко, Л. Романішина та ін.

Ці вчені досліджують дидактичні проблеми і перспективи впровадження інформаційних технологій, систему підготовки викладачів до їхнього використання, шляхи підвищення ефективності діяльності студентів, а в цілому – якість підготовки фахівців.

Розвиток ДН передбачає розв'язання проблеми якості дистанційних курсів, доступу до курсів у співпраці, створення інформаційного освітнього простору. Як свідчать дослідження, ці завдання взаємопов'язані і мають розв'язуватися за допомогою таких заходів:

- підвищення кваліфікації викладачів;
- інтеграція технологій ДН у реальний навчальний процес;
- розробка дистанційних курсів;

– розробка стандартів.

Усі навчальні заклади світу використовують те чи інше віртуальне середовище, яке презентує навчальний матеріал, забезпечуючи активність слухачів. Ця гнучка система сприяє можливості роботи зі значною кількістю студентів, переробці та оновленню навчальних матеріалів, активній співпраці, навчанню, що орієнтоване на студентів та полегшує адміністрування [3].

Мета статті. Розглянути можливості щодо організації та здійснення самостійної роботи курсантів (студентів) на основі використання комп'ютерних технологій гнучкого дистанційного навчання.

Тут дистанційне навчання розглядається як таке, що доповнює навчання новими можливостями:

– забезпечує неперевершену швидкість оновлення знань, які надходять з основних інформаційних ресурсів;

– розширює аудиторію викладача, ігноруючи географічні межі;

– максимально наближене до спеціальних потреб інвалідів та інших категорій людей із спеціальними потребами в процесі здобуття ними освіти [2, с. 175].

Під час створення дистанційних курсів та їхнього використання необхідно дотримуватись наступних характерних властивостей: гнучкості; модульності; паралельності; економічності; технологічності; позитивного впливу на тих, хто вчиться; якості.

Технології ДН не тільки широко використовуються в довузівській підготовці, заочному навчанні, а й посіли суттєве місце в навчанні за денною формою.

Комп'ютерні навчальні системи передбачають активну участь тих, хто навчається з допомогою відповідних навчальних матеріалів. Суттєвий дидактичний ефект забезпечує використання мультимедійних засобів.

Здійснення самостійної роботи студентами на основі використання технологій ДН забезпечує постійний контакт з викладачем, підвищує якість та ефективність навчання.

Розглянемо досвід використання технологій ДН у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД), де ці технології активно використовуються в самостійній роботі курсантів (студентів).

Тут наявна необхідна матеріально-технічна база, відповідно підготовлені педагогічні кадри, програмно-педагогічне та методичне забезпечення.

У ЛДУ БЖД організація навчального процесу побудована на основі інтеграції очних та дистанційних форм навчання, що можна представити у наступній схемі.

Навчання за такою схемою відкриває значні можливості для одержання якісної освіти за рахунок здійснення самостійної роботи студентів у будь-якому із зазначених вище аспектів.

Для здійснення навчального процесу за такою схемою необхідно створити відповідне інформаційно-освітнє середовище, наповнене необхідними програмно-педагогічними продуктами.

Відповідно до чинного навчального плану, який розміщений на Web-сайті ЛДУ БЖД та є в кожного студента, будь-яка дисципліна представлена такою структурою:

1. Вступ у дисципліну (історія, предмет, актуальність, місце та взаємозв'язок з іншими дисциплінами та програмами).

2. Навчальна програма з дисципліни (курсу).

3. Мета та завдання дисципліни, що вивчається.

4. Методичні вказівки для самостійного вивчення курсу.

5. Зміст.

6. Основний зміст курсу, структурований за модулями.

7. Тести, запитання, завдання з відповідями (ключами) для тренінгу (за розділами модуля).

8. Лабораторні роботи.

9. Підсумкові тести, результати яких вносяться до електронного журналу успішності.

за 12-бальною шкалою та за кредитно-модульною системою й зберігаються у відповідній базі даних кожної навчальної групи.

10. Практичні завдання для самостійної роботи.

11. Тематика науково-дослідних робіт.

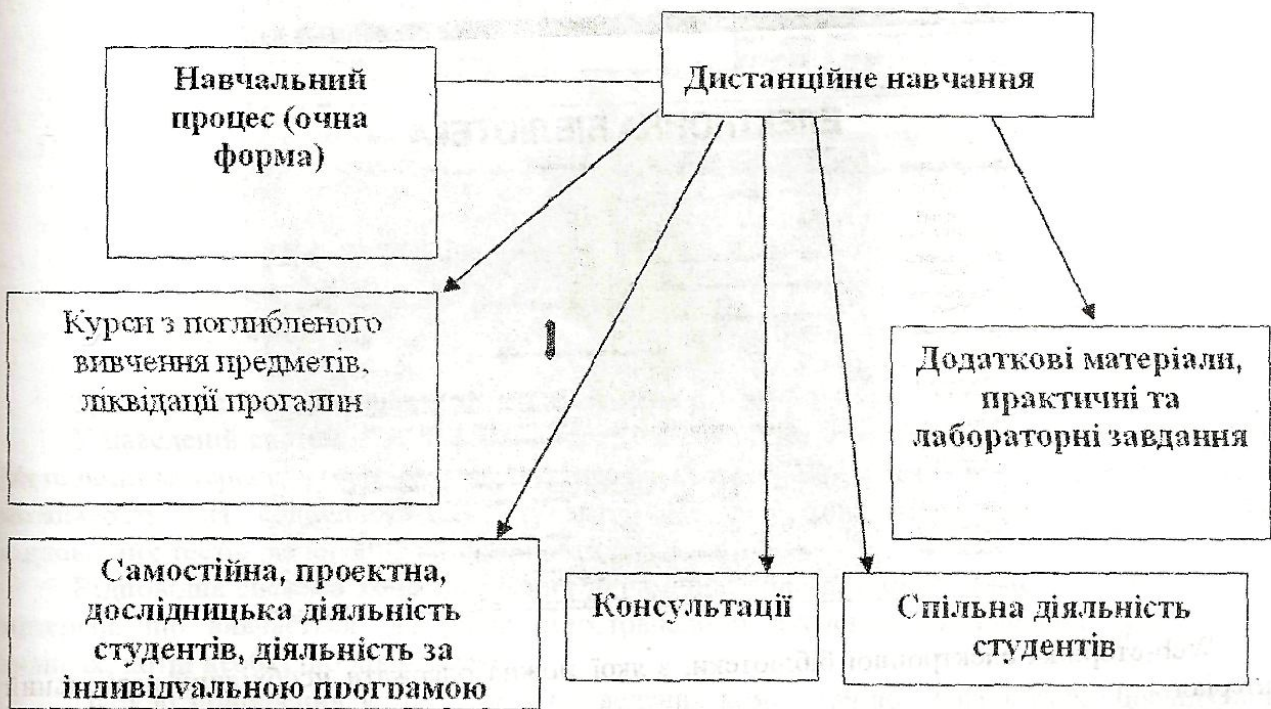
12. Словник термінів (глосарій).

13. Список скорочень та аббревіатури.

14. Висновки

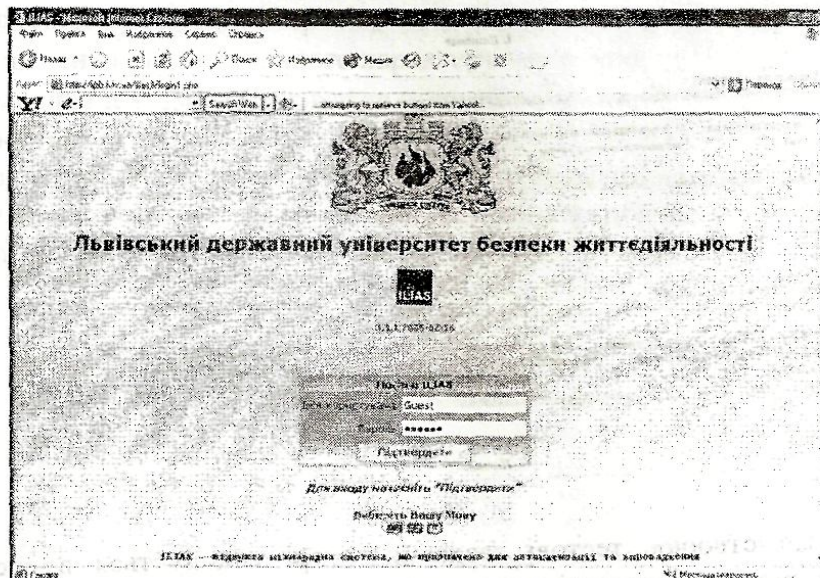
15. Список літератури (основної, додаткової, факультативної) з відповідним підключенням до електронної бібліотеки університету.

16. Хрестоматія з дисципліни, що містить зміст окремих частин з підручника, наукових та журнальних статей, методик та інших навчальних матеріалів з тематики курсів.

Важливим у роботі з дистанційним курсом є організація зворотного зв'язку, реєстрація користувача, відправка повідомлення, що здійснюється за умови натискання відповідної кнопки.

Наведемо вікно реєстрації користувача.

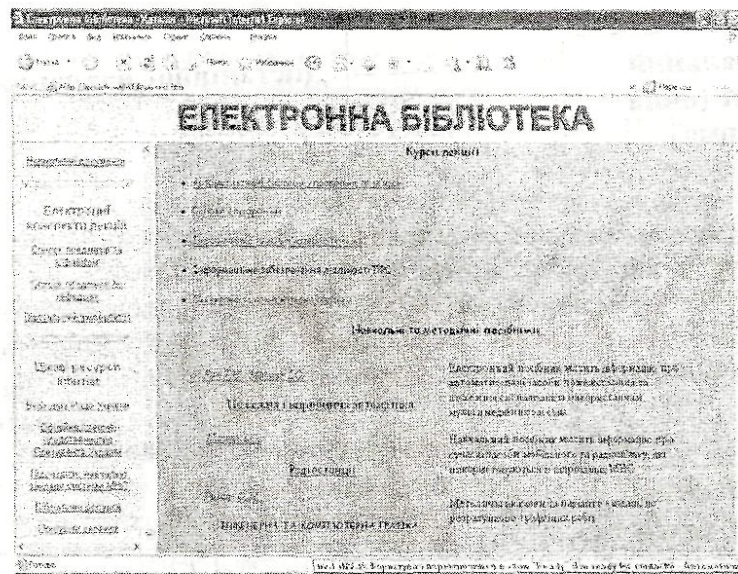
Ядром дистанційного курсу є електронний посібник, який виконує функції навчальної книги та електронного тренажера із модульною основою.

Зв'язок між модулями здійснюється за допомогою гіперпосилань.

Навчальний посібник містить:

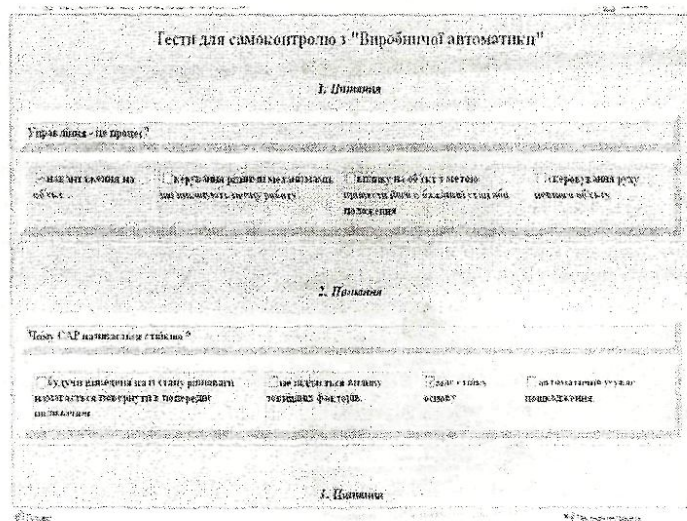
- теоретичний матеріал;
- практикум для формування вмінь та навичок, в якому представлені покрокові (за алгоритмом) розв'язки типових задач і вправ;
- методичні рекомендації з вивчення курсу;
- глосарій.

Кожний модуль містить гіпертекст із вмонтованими малюнками, таблицями, графіками, діаграмами, анімаціями.

Web-сторінка електронної бібліотеки, з якої можна одержати необхідний навчальний матеріал

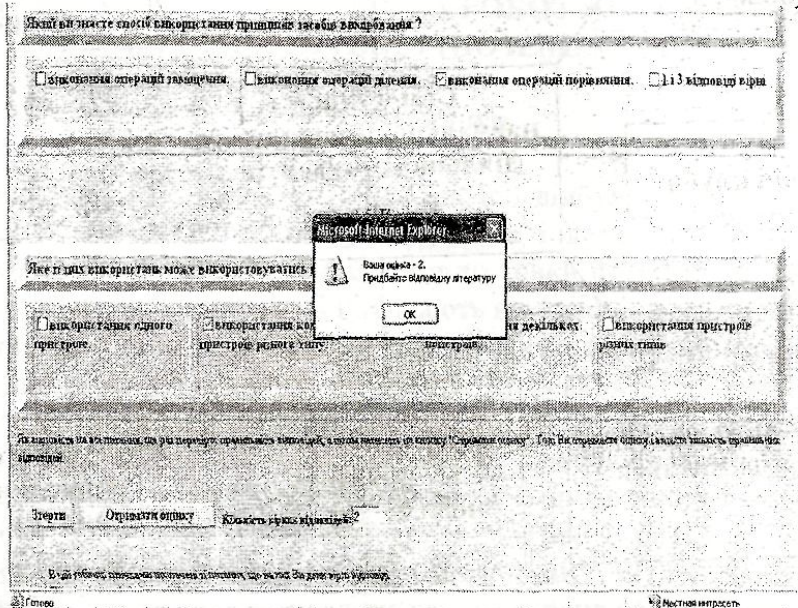
Кожний електронний підручник містить відповідну систему тестування, яка передбачає його проведення для вхідного, проміжного та підсумкового контролю. Вона складається з двох основних частин – конструктора тестів та програми-інтерпретатора.

Конструктор тестів створює тестові завдання, котрі виконуються в електронному вигляді. У залежності від правильності виконання студентами (курсантами) навчальних

завдань рівень якості знань за результатами модульної контрольної роботи або тестування здійснюються у відповідних балах згідно з модульно – рейтинговою системою та заноситься в електронний журнал обліку відповідної навчальної групи, а також фіксується тривалість виконання цих завдань.

Зразки тестів з «Виробничої автоматики»

У наведеній системі ДН функції викладача виконують навчальні та тестувальні засоби. Методичні матеріали утворюють автоматизоване середовище навчання, що відкриває значні можливості для консультування студентів. Це дає можливість здійснення розробки відповідних тестів різного рівня складності.

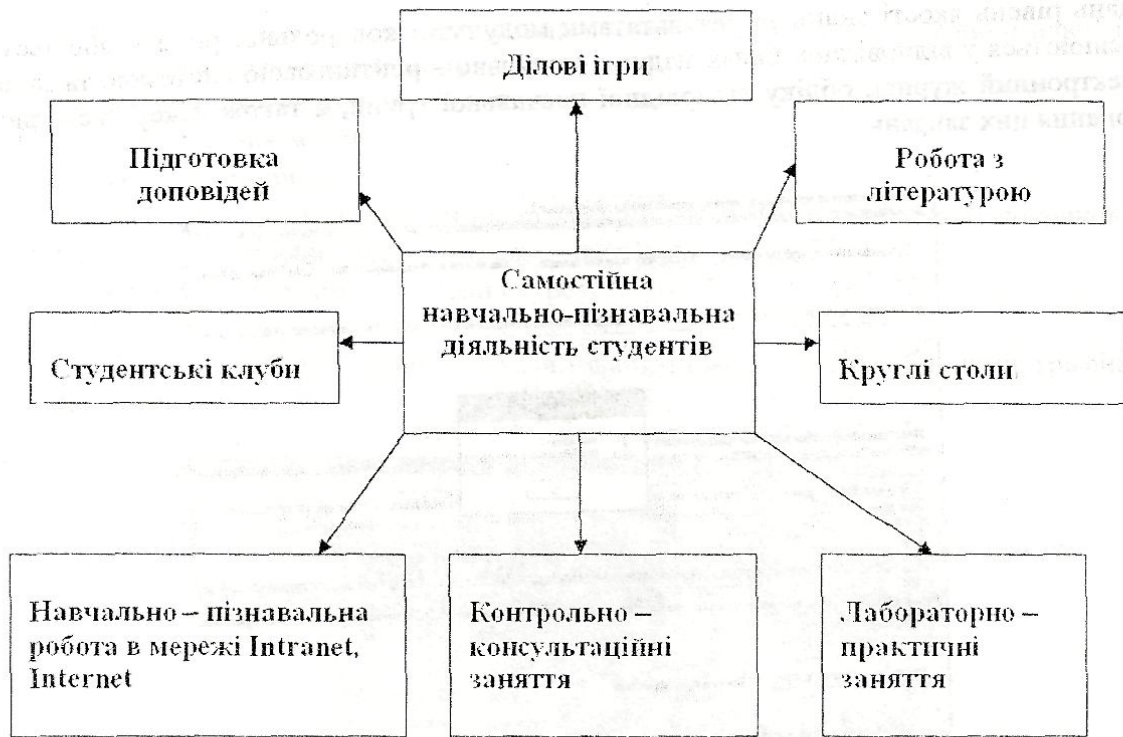
Відповідна система консультування динамічна; вона дає змогу адаптувати навчальний матеріал, що вивчається, до рівня підготовленості студента, визначаючи прогалини в знаннях, котрі необхідно ліквідувати.

Набуло поширення у ЛБУ БЖД проведення комп'ютерної діагностики. Дослідження методів комп'ютерної діагностики готовності курсантів (студентів) до заняття має переваги:

- зменшення обсягу паперової роботи;
- всебічна перевірка рівня навчальних досягнень;
- об'єктивність оцінювання знань;
- виявлення прогалин у знаннях;
- зменшення вірогідності стресів;
- забезпечення індивідуального характеру контролю;
- збільшення швидкості аналізу та підрахунку балів;
- самооцінка результатів навчання.

Слід зазначити, що здійснення самостійної навчально-пізнавальної діяльності курсантів (студентів) у ЛДУ БЖД на дистанційній основі передбачає види діяльності, які можна представити у вигляді схеми:

Такий підхід до здійснення ДН у ЛДУ БЖД з можливістю його використання у самостійному навчанні та консультуванні відкриває шляхи підвищення якості професійної підготовки, індивідуалізації навчання.

Як наголошено в Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні, розвиток освітньої системи має привести до:

- появи нових можливостей щодо оновлення змісту навчання, методів викладання дисциплін і розповсюдження знань;
- розширення доступу до всіх рівнів освіти, реалізації можливості її одержання для значної кількості молодих людей, навчаючи тих, хто не може навчатися у вищих навчальних закладах з традиційними формами через відсутність фінансових або фізичних можливостей, професійну зайнятість; віддаленість від великих міст і престижних навчальних закладів;
- реалізація системи неперервної освіти «протягом життя», в тому числі середньої, довузівської, вищої і післядипломної освіти;
- індивідуалізація навчання в процесі масової освіти.

Для досягнення вказаних результатів необхідно швидкими темпами розвивати дистанційну освіту, впровадження якої в Україні передбачене Національною програмою інформатизації [1].

Висновок. Здійснення ДН на основі використання інформаційно – телекомунікаційних технологій впливає на компоненти системи навчання дозволяє вирішувати завдання розвитку людини, її інтелектуального, творчого потенціалу, аналітичного, критичного мислення, самостійності в придбанні знань, роботі з різними джерелами інформації, навичкам комунікативного спілкування, набувати вміння самостійно одержувати нові знання, сприяти формуванню професійних якостей майбутніх фахівців цивільного захисту.

Література:

1. Концепція дистанційної освіти. Затверджена Міністерством освіти і науки України 20 грудня 2000 р. (<http://udec.ntu - kpi.Kiev.ua>)
2. Кудрявцева С.П., Колос В.В. Міжнародна інформація. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. – 400 с.
3. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л., КРАВЕЦЬ В.А., КУХАРЕНКО В.М. Развитие дистанционного образования в университете. Восточно – Европейская секция журнала «Образовательные технологии и общество» East –